

СТАНОВИЩЕ

От: *Доц. д-р Симеонка Александрова Петрова,
Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов,
катедра „Търговски бизнес“,
научна специалност 05.02.18 „Икономика и управление (търговия)“*

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност в УНСС

Автор на дисертационния труд: *Нора Владимирова Тинева*

Тема на дисертационния труд: *„Управление на риска в търговската дейност“*

Основание за представяне на становището: участие в състава на Научно жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №1133/19.04.2024 г. на Ректора на УНСС

1. Информация за дисертанта

Докторант Нора Владимирова Тинева се обучава в задочна форма на докторантура, професионално направление 3.8. Икономика, по докторска програма „Икономика и управление (търговия)“ към катедра „Икономика на търговията“ при УНСС – София. Зачислена е в докторантура съгласно Заповед №1057/28.04.2017 г. За научен ръководител е определен доц. д-р Бисер Петков. Представената от докторанта автобиография потвърждава, че разработеното дисертационно изследване е резултат от теоретични познания и практически придобит професионален опит. Владее английски, френски и немски език.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд е с общ обем от 220 страници и е структуриран, както следва: увод – 6 стр.; три глави – 160 стр.; заключение – 4 стр.; библиография – 7 стр., обхващаща 102 информационни източника, от които 33 на кирилица, 49 на латиница, 9 нормативни документа и 11 интернет източника. Оформени са 3 приложения. Включена е Декларация за авторство. Разработката е онагледена с 43 таблици и 29 фигури.

Дисертационното изследване е посветено на актуален и дискуссионен проблем, свързан с необходимостта от повишаване на ефективността на управлението на рисковете, които съпътстват осъществяването на търговската бизнес. Насочването на научния интерес към навременното и ефективно управление на риска на търговеца, включващ риска от неплатежоспособност, като разновидност на финансовия риск, показва много добра ориентация на дисертанта към значима за теорията и практиката проблематика.

Обект на изследването е цитирам „... управлението на финансовия риск от избрани фирми на българския пазар, занимаващи се с търговска дейност“. **Предмет на проучването** е цитирам „... оценката на риска от неплатежоспособност на търговското предприятие чрез прилагане на адаптирана методика на основата на модифициран модел на Алтман“. Формулираните обект и предмет на изследването съблюдават целта на дисертационния труд. Поставената основна **изследователска цел** се свежда до съждението, цитирам „... усъвършенстване на управлението на риска чрез разработване на методика за успешното оценяване и управление на риска на търговските фирми и по този начин предприемане на ефективни дейности и пътища за намаляване на риска, застрашаващ търговското дружество“. За постигане на целта авторът определя **шест изследователски задачи**, чието очертаване обуславя необходимата организираност на проучването.

Научното изследване подлага на верификация и доказва дефинираната от дисертанта **изследователска теза**, свързана с цитирам „... на основата на анализирането на използваните методи и подходи за измерване на риска, разработената методика показва усъвършенстван модел за управлението на риска на фирмата, занимаваща се с търговска дейност. На тази основа се формулира следната хипотеза: чрез усъвършенстване на управлението на риска на търговската фирма да се достигне до възможности за снижаване опасността от фалит при различните форми на финансовия риск“.

Дисертационното изследване се основава на описан и обоснован от докторанта **методологичен апарат**, прилагани методи, подходи и техники за събиране и анализиране на данните. В процеса на проучването дисертантът въвежда **ограничителни условия**, които конкретно откроява в увода. Направеният литературен обзор предпоставя анализиране на степента на разработеност на изследваната проблематика от други автори и води до отразяване на собствено отношение на дисертанта по проучваните въпроси.

В цялост съблюдаването на възприетата теоретико-методологична рамка способства разработването на дисертационния труд. Проучването на специализираната литература и детерминирането на проблемните въпроси дават основание на дисертанта: да приведе водещи теоретични постановки за същността, общата характеристика, класификацията и измерването на риска в търговската дейност; да открие методологически аспекти на управлението на риска на търговската фирма; да осъществи емпирична апробация на адаптираната методика на Алтман за управление на риска в търговската фирма. С изследователска ценност са систематизираните методологични аспекти за анализиране на потенциални фактори и променливи на риска в търговията, както и апробирането и адаптирането на конкретно откроена методика за управление на риска в търговската дейност.

В структурата на **увода** (стр. 4-9) са включени основните компоненти, които следва да се определят в една дисертационна разработка. Обоснована е актуалността и значимостта на изследваната проблематика. Темата на

проучването кореспондира с изведените изследователски задачи. Избран е подходящ методологичен апарат за осъществяване на цялостно научно проучване.

Глава първа (стр. 10-72) на дисертацията е озаглавена „Същност, обща характеристика, класификация и измерване на риска на търговската дейност“. Върху основата на оценка на теоретични виждания в изложението дисертантът достига до изясняване на същностното естество на риска и необходимостта от неговото управление. Разграничават се базови постановки, които концептуално детерминират ликвидния риск и риска от неплатежоспособност на търговската фирма. Доказвайки актуалността на темата, докторантът представя икономическата значимост на управлението на риска в търговията.

Глава втора (стр. 73-121) е наименувана „Методически аспекти на управлението на риска на търговската фирма“. В нея дисертантът в логическа последователност представя: методи за оценка на риска от неплатежоспособност; методика за управление на риска; инструментариум от експертни методи за оценка на сложни системи; инструментариум от статистически методи за моделиране.

Глава трета (стр. 122-168) е озаглавена „Емпирична апробация на адаптирана методика на Алтман за управление на риска в търговската фирма“. В тази част на дисертационния труд докторантът представя емпирично насочени резултати, свързани с апробирането и верификацията на модифицирания модел на Алтман. Изследването се базира на счетоводни отчети и данни от експертно допитване, свързани с проучваните предприятия за период от пет последователни години – 2018-2022 г. При част от изучаваните предприятия се представят данни за по-кратък период от време. Проучването се провежда в съответствие с шестте етапа на CRISP-DM процеса. В етапа на изследването, свързан с верификацията на получените модели, чрез сравняване и анализ дисертантът достига до идентифициране на търсения най-подходящ модел, най-точно и надеждно представящ рисковете за финансовото състояние на предприятията. С аналитична ползност са данните, представящи финансовото състояние на проучваните предприятия, преди и след пандемията от Covid-19. В края на трета глава са формулирани изводи от емпиричното изследване.

В последната част на дисертационния труд – **заключението** (стр. 169-171) дисертантът систематизира основни изводи и обобщения, като се търси обвързване на целта и задачите на проучването с получените изследователски резултати.

При разработване на дисертацията са използвани достатъчен брой **литературни и информационни източници**, възлизащи на 102 броя. Съществена част от приведените теоретични и емпирични данни са онагледени посредством уместно разработени 43 таблици и 29 фигури.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Представената от докторант Нора Владимирова Тинева Декларация за научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката, удостоверява авторството и оригиналността на дисертационната разработка. В цялост обемът и структурата на дисертационния труд отговарят в необходимата степен на формулираната от дисертанта основна цел на изследването и осигуряват достигане до търсената завършеност. Постигнати са основните научно-приложни резултати. Използваната методология спомага за изпълнението на поставените цел и задачи.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Представената от докторанта Справка за приносните моменти в дисертационния труд съдържа пет приносни момента. Един от формулираните приноси е теоретичен, свързан със систематизиране на понятия за управление на риска в търговията, три – методологични, отнасящи се до представен методологичен подход, адаптиране на модел на Алтман за анализ на рисковете на търговските предприятия и извеждане на метод, основаващ се на въпросник и позволяващ пренасяне на познанието на експерти при ситуации с висока степен на неопределеност и риск, и един принос – практически насочен. Формулираните от докторанта приноси в дисертацията се определят като действителни и допълващи в определена степен основното теоретико-практическо познание по конкретно изследвания научен проблем.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Представените общо 4 публикации по темата на дисертационния труд на докторант Нора Владимирова Тинева са основание за преценката, че се постига покриване на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „доктор“.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът, съпътстващ дисертационния труд, в обем от 42 стр., с необходимата пълнота и правдивост отразява съдържанието на разработката и постигнатите от дисертанта научноизследователски задачи.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам съществени критични бележки към представения дисертационен труд. Бих желала да препоръчам на докторант Нора Владимирова Тинева, основавайки се на мотивацията, която има, да продължи в бъдеще изследванията си, свързани с управлението на риска, в български търговски предприятия и да публикува получените резултати в реферирани и индексирани научни издания в България и чужбина.

В рамката на дисертационната разработка интерес представлява позицията на автора по следния въпрос:

1. В контекста на изследователската теза, защитавана в дисертационния труд, какви по-значими решения на търговските вериги, функциониращи на българския пазар, могат да детерминират подобряване управлението на финансовия риск?

8. Заключение

Представеният дисертационен труд на тема „Управление на риска в търговската дейност“ представлява завършено научно изследване по актуална и значима тема за икономическата теория и практика. Дисертационната разработка е структурирана по възприетите в страната академични стандарти.

Приведеното ми дава основание с пълна убеденост да гласувам „за“ **присъждане на Нора Владимирова Тинева на образователната и научна степен „доктор“** в професионално направление 3.8. Икономика по докторска програма „Икономика и управление (търговия)“ и да предложи на почитаемото Научно жури за вземе положително решение.

Дата: 20 май 2024 г.
гр. Свищов

Изготвил становището:
(доц. д-р С. Петрова)